

İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı — Deneme

KPSS AI Coach · 07.09.2026 · 7 soru

İslamiyet öncesi Türk şiiri, topluluğun ortak hayatıyla yakından ilişkilidir. Şiirler şölen, sığır ve yuğ gibi dinsel törenlerde baksı, kam, ozan ve şamanlar tarafından seslendirilmiştir. Bu törenlerde şiirin yalnızca okunmadığı, bir çalgının eşlik ettiği icraya dönüştüğü görülür.

1. Bu parçadan İslamiyet öncesi Türk şiirinin icrasıyla ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Şiirlerin icrasında kopuzdan yararlanılmıştır.
- B) Şiirlerin tamamı yazılı metinlerden okunmuştur.
- C) Şiirleri yalnızca şamanlar seslendirmiştir.
- D) Şiirler dinsel törenlerden bağımsız oluşturulmuştur.
- E) Şiirlerde çalgı kullanımına yer verilmemiştir.

Göktürkler Dönemi, Türkçenin yazılı ürünlerle görünürlik kazandığı önemli bir evredir. Bu dönemde taşlara kazınan metinler, Türk edebiyatının yazılı başlangıcı bakımından özel bir yere sahiptir. Dolayısıyla sözlü şiir geleneğinden yazılı edebiyata geçişi temsil eden temel eserler bu dönemde ortaya çıkmıştır.

2. Bu parçadan Göktürkler Dönemi'ndeki temel eserlerle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Göktürk Yazıtları Türk edebiyatının ilk yazılı eseridir.
- B) Göktürk Yazıtları Türk edebiyatının ilk tiyatro eseridir.
- C) Göktürk Yazıtları Türk edebiyatının ilk romanıdır.
- D) Göktürk Yazıtları Türk edebiyatının ilk mesnevisidir.
- E) Göktürk Yazıtları Türk edebiyatının ilk makalesidir.

Türk edebiyatında bilgi ve ahlak öğretimini amaçlayan eserlerden biri, adını hakikate ulaşmayı bildiren anlamından alır. Karahanlı Türkçesiyle yazılan bu eser, öğüt verici niteliğiyle öne çıkar. Eserin adı ve yazarı birlikte düşünüldüğünde aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

3. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Atabetü'l-Hakayık, Edip Ahmet Yükneki tarafından yazılmıştır.
- B) Atabetü'l-Hakayık, Yusuf Has Hacıp tarafından yazılmıştır.
- C) Atabetü'l-Hakayık, Kaşgarlı Mahmut tarafından yazılmıştır.
- D) Atabetü'l-Hakayık, Ahmet Yesevi tarafından yazılmıştır.
- E) Atabetü'l-Hakayık, Ali Şir Nevai tarafından yazılmıştır.

Göktürk Dönemi'ne ait eserler, Türkçenin yazılı anlatım bakımından erken örneklerini oluşturur. Dönemin en önemli eseri olarak anılan metin, Türk edebiyatının yazılı başlangıcı bakımından özel bir yere sahiptir.

4. Buna göre söz konusu metnin Türk edebiyatı açısından niteliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Türk edebiyatının ilk yazılı eseridir.
- B) Türk edebiyatının ilk mesnevisidir.
- C) Türk edebiyatının ilk tiyatro eseridir.
- D) Türk edebiyatının ilk makale örneğidir.
- E) Türk edebiyatının ilk köy romanıdır.

5. Türk edebiyatının ilk yazılı eseri olarak kabul edilen ve İslamiyet öncesi dönemin en önemli ürünü sayılan eser aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Göktürk Yazıtları
- B) Kutadgu Bilig
- C) Dîvânu Lugâti't-Türk
- D) Atabetü'l-Hakayık
- E) Dîvân-ı Hikmet

Göktürk Dönemi'ne ait yazılı kaynaklar, Türklerin tarihini ve kültürel birikimini aktaran önemli metinler olarak değerlendirilir. Bu metinlerin Türk edebiyatı tarihindeki yeri, yazılı ürünlerin başlangıcı bakımından ayrıca önem taşır.

6. Buna göre Göktürk Dönemi'ne ait bu metinlerin Türk edebiyatı tarihindeki yeriyle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Göktürk Yazıtları, Türk edebiyatının ilk yazılı eseridir.
- B) Kutadgu Bilig, Türk edebiyatının ilk yazılı eseridir.
- C) Divanü Lügati't-Türk, Türk edebiyatının ilk yazılı eseridir.
- D) Atabetü'l-Hakayık, Türk edebiyatının ilk yazılı eseridir.
- E) Dede Korkut Hikâyeleri, Türk edebiyatının ilk yazılı eseridir.

Türk edebiyatının yazılı ürünleri içinde bir eser, ilk yazılı eser olarak belirtilmiş ve Göktürk Dönemi'nin en önemli ürünü kabul edilmiştir.

7. Buna göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Göktürk Yazıtları, Türk edebiyatının ilk yazılı eseridir.
- B) Koşuk, Türk edebiyatının ilk yazılı eseridir.
- C) Kopuz, Türk edebiyatının ilk yazılı eseridir.
- D) Dize, Türk edebiyatının ilk yazılı eseridir.
- E) Tuyuğ, Türk edebiyatının ilk yazılı eseridir.

Cevap Anahtarı

1. A

2. A

3. A

4. A

5. A

6. A

7. A

Çözümler

- 1.** Parçada törenlerde şiire bir çalgının eşlik ettiği belirtilmektedir; ilgili bilgi bu çalgının kopuz olduğunu açıklar. C seçeneği, şiirleri seslendiren kişileri yalnızca şamanlarla sınırlandırdığı için yanlıştır.
- 2.** Parça, taşlara kazınan metinlerin Türk edebiyatının yazılı başlangıcını oluşturduğunu belirtmektedir. Bu bilgi Göktürk Yazıtları'nın ilk yazılı eser niteliğini destekler; tiyatro, roman, mesnevi ve makale nitelemeleri ise farklı türlere aittir.
- 3.** Atabetü'l-Hakayık, "Hakikatlerin Eşiği" anlamına gelen ve Edip Ahmet Yükneki tarafından yazılan eserdir. Yusuf Has Hacı ve Kaşgarlı Mahmut, aynı geniş edebî çevrede anılan fakat bu eserin yazarı olmayan isimlerdir.
- 4.** Göktürk Dönemi'nin en önemli eseri, Türk edebiyatının ilk yazılı eseri olarak belirtilmiştir. Mesnevi, tiyatro, makale ve köy romanı ise farklı dönem ve türlere ait gerçek edebî nitelendirmelerdir.
- 5.** Türk edebiyatının ilk yazılı eseri Göktürk Yazıtları'dır. Kutadgu Bilig, Dîvânu Lugâti't-Türk, Atabetü'l-Hakayık ve Dîvân-ı Hikmet ise İslamiyet'in kabulünden sonraki döneme ait eserlerdir.
- 6.** Türk edebiyatının ilk yazılı eseri olarak Göktürk Yazıtları gösterilmektedir. Kutadgu Bilig, Divanü Lügati't-Türk, Atabetü'l-Hakayık ve Dede Korkut Hikâyeleri önemli yazılı eserler olsa da bu nitelik onlara ait değildir.
- 7.** Göktürk Dönemi'nin en önemli ürünü olarak gösterilen Göktürk Yazıtları, Türk edebiyatının ilk yazılı eseridir. Koşuk bir nazım biçimi, kopuz bir çalgı, dize şiirin satırı, tuyuğ ise divan şiirine kazandırılan bir nazım biçimidir; bu nedenle bunların ilk yazılı eser olduğu söylenemez.